

Uredničko slovo

Dragi čitatelji,

upućujemo vam iskrene riječi pozdrava i dobrodošlice na stranice Zbornika radova 16. znanstveno-stručnog skupa »Vukovar '91. — dvadeset i druga godina poslije«, koji su u prigodi obilježavanja 18. studenoga — »Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine« o temi »Vukovar '91. — genocid i memoricidna baština Europske unije« organizirali Institut društvenih znanosti Ivo Pilar iz Zagreba te vukovarski Područni centar Instituta Pilar.

I dvadeset i dvije godine nakon Vukovarske bitke, nakon herojske obrane grada, tolikih ljudskih stradanja i kataklizmičkih razaranja grada te višegodišnje okupacije, Institut Pilar kroz svoja kontinuirana znanstvena istraživanja i izdavaštvo, a napose kroz organiziranje ovoga već tradicionalnog znanstveno-stručnog skupa, ustraje u promišljanjima, analizama i predočivanju složenog fenomena Vukovara '91., koji je iz niza već dobro poznatih razloga prepoznat, barem u većini akademske i najšire javnosti, kao hrvatska kulturna i nacionalna paradigma.

Aktualni društveni događaji iznova su afirmirali simboličko, narativno ali i stvarno značenje Vukovara '91. kao prijelomnice u suvremenoj hrvatskoj povijesti. Isticali smo da je upravo Vukovarska paradigma ključnom sastavnicom oblikovanja modernog hrvatskog nacionalnog identiteta jer su obranom Vukovara (o)branjene i tradicionalne hrvatske nacionalne vrijednosti, ali i vrijednosti slobode i prava hrvatskoga naroda na samostalnu i demokratsku državu. Proteklih šesnaest godina istraživali smo različite vidove Vukovara '91. jer je od početaka naših istraživanja bilo razvidno da se Vukovar '91. nikako ne može svesti na jedan ili dva aspekta, ma koliko bili važni i sveobuhvatni. Vukovar '91. je, naime, višestruko složen društveni, politički i vojni fenomen u najširem smislu tih riječi koji, uistinu, nadilazi lokalnu i nacionalnu razinu; štoviše, u nekim ga je aspektima nužno promatrati kao europski, pa i svjetski fenomen. Sadržajnim reduciranjem Vukovara '91. gubimo iz vida njegovo dalekosežno značenje koje je imalo i koje još uvijek ima u suvremenom hrvatskom sjećanju, istovremeno

čineći ponovnu nepravdu pamtiteljima po iskustvu. Onima koji se predugo označavaju žrtvama bez mogućnosti prelaska u uspješne »tumače« prošle i sadašnje stvarnosti Vukovara. Stoga smo i do sada održane skupove zamišljali i proizvodili kao susretništa različitih pogleda i različitih znanstvenih područja i disciplina, kao interdisciplinarni i multidisciplinarni dijalog koji nikada nije i ne će prijeći detaljnije znanstvene uvide u pojedina uža problemska područja i teme. Rezultat tih naših pokušaja najbolje se zrcali u objavljenim zbornicima radova, među koje od sada ubrajamo i Zbornik koji se nalazi u vašim rukama. Zbornik ima međunarodnu recenziju i donosi četrnaest radova ukupno osamnaest autora, od kojih su dva rada na engleskom jeziku što pridonosi boljoj međunarodnoj vidljivosti ne samo ove publikacije, nego i »vukovarskih« tema uopće.

Danas smo, možda više nego ikada, dakle, suočeni s pokušajima krivotvorenja, prikrivanja pa i programiranja istine o Vukovaru '91., kao i posramljivanja vukovarske tragedije, sve u funkciji izjednačivanja namjere i uloge agresora i pozicije žrtve. Držimo, stoga, da je na djelu neka nova strategija pristupa ovom fenomenu u okviru koje se nastoji, čak i nasilno, prevrednovati njegova uloga u oblikovanju moderne hrvatske kulturne i nacionalne paradigme i identiteta. Kao znanstvenici obvezni smo i odgovorni neprestano promišljati »stare« i osobito »nove« odnose i prilike koje mogu dalekosežno usmjeriti razvoj hrvatskoga društva i nacionalne države, naročito u kontekstu činjenice da je Hrvatska od 1. srpnja prošle godine članica Europske unije. Vukovar u ljeto i jesen 1991., na žalost, nije bio tema koja je osobito zanimala i zabrinjavala tadašnji europski i svjetski politički vrh, ali to ne znači da se mi danas ne trebamo baviti ulogom i djelovanjem međunarodnih čimbenika različite provenijencije tijekom srbijanske agresije na Vukovar i Hrvatsku, koji su 1991. ostali uglavnom nezainteresirani za izazove i politiku etničkoga čišćenja i genocida, urbicida i kulturocida koji su počinjeni u Vukovaru. Štoviše, danas to činimo iz obaveza koje smo preuzeli postavši europski građani, odgovorni za njezinu svekoliku baštinu, pa i onu u Vukovaru, gdje je memoricid, grmekovski definiran još ranih devedesetih godina, u jeku početaka genocidnih obrazaca, protegnut sve do današnjih dana.

Zahvaljujemo svim autorima radova koji su svojim intelektualnim promišljanjima pridonijeli znanstvenoj i empirijskoj valorizaciji povijesno-političkih i društvenih procesa bitnih za razumijevanje uzroka i procesa hrvatskoga državnog i nacionalnog osamostaljenja te obrane slobode, demokracije i teritorijalne cjelovitosti Hrvatske u nametnutom joj ratu i agresiji, a napose važnosti Vukovara '91. i poruka koje on nosi za sadašnjost i budućnost. U radovima su obavljeni potrebni lektorski zahvati, a znanstveni je aparat, uključujući način citiranja i navođenja literature, ujednačen u mjeri koja ne narušava autorski pristup i stil. Dakako, za iznesene podatke i tvrdnje odgovorni su autori radova.

Zahvaljujemo Ogranku Matice hrvatske Vukovar na spremnosti da bude suizdavačem i ovog Zbornika radova te tako produbi našu ionako vrlo uspješnu suradnju.

Konačno, naše riječi zahvale idu hrvatskim braniteljima i braniteljicama Vukovara i Hrvatske, koji su svoje živote i svoje zdravlje, u neizrecivom sebedarju, darovali svojoj domovini Hrvatskoj i tako nama omogućili da živimo i radimo u miru.

U Vukovaru, 2. rujna 2014.

Urednici:
Dražen Živić
Sanja Špoljar Vržina
Sandra Cvikić
Ivana Žebec Šilj